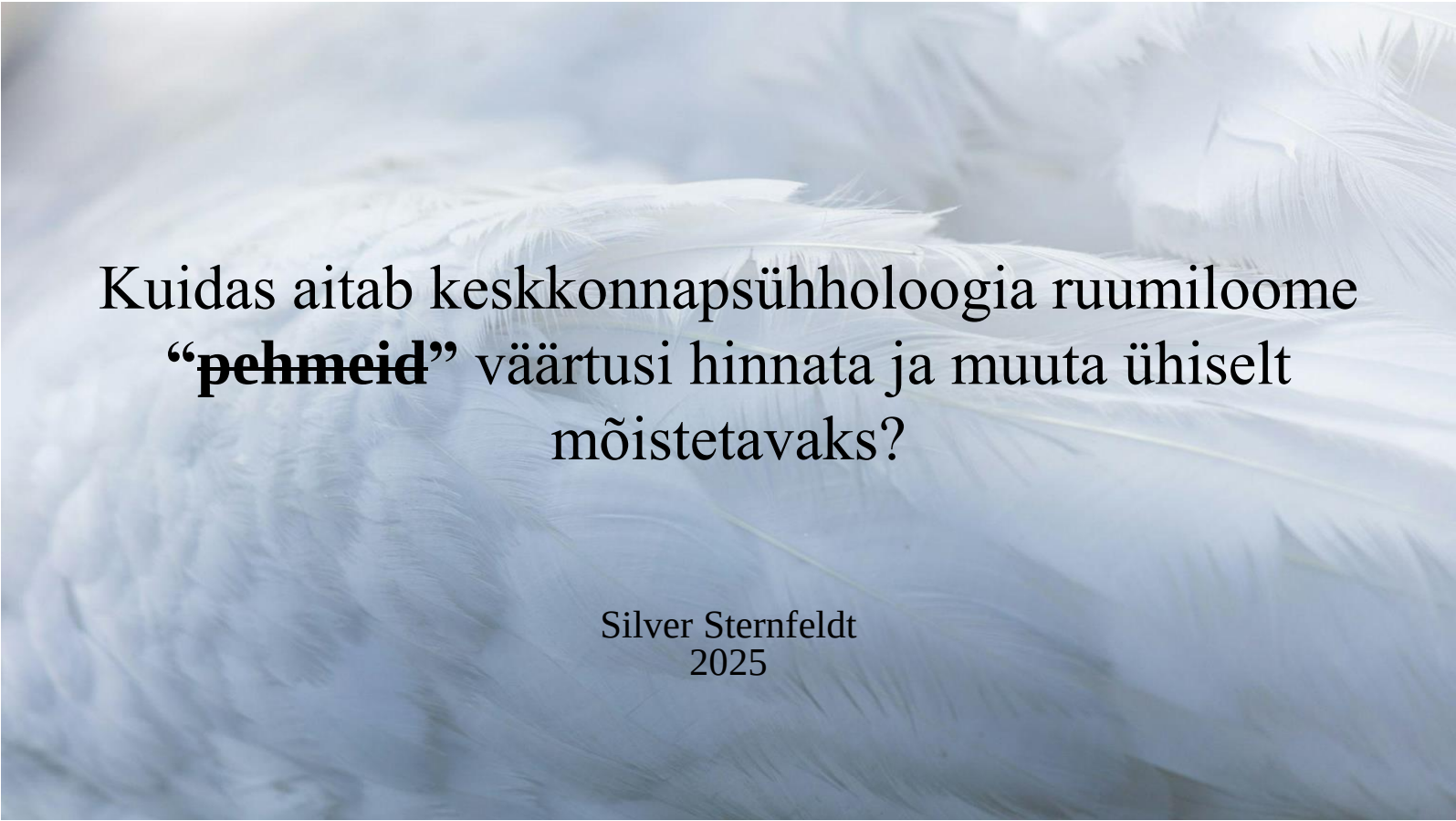

Kuidas aitab keskkonnapsühholoogia ruumiloome
“**pehmeid**” väärtusi hinnata ja muuta ühiselt
mõistetavaks?

Silver Sternfeldt
2025

“~~Pehmed~~”

Inimkesksed?

Sotsiaal-kultuurilised?

Kogemuslikud?

väärtused

Mitmekesisus; Koha eripära; Kontekst; Esteetika

“**Pehmed**” väärtused pole „ilus lisa“, vaid lahutamatu osa **heast** ruumiloomest.

Need annavad **tähenduse** ja **mõõtme** tehnilistele lahendustele, suunavad **otsuseid** ja loovad **sideme** inimeste ning nende elukeskkonna vahel.

Mõelda tasub neile mitte vastandina, vaid kui *väärtusmõõtmete koostoimele* – just see ongi Davosi ruumikvaliteedi hindamissüsteemi üks keskne mõte.

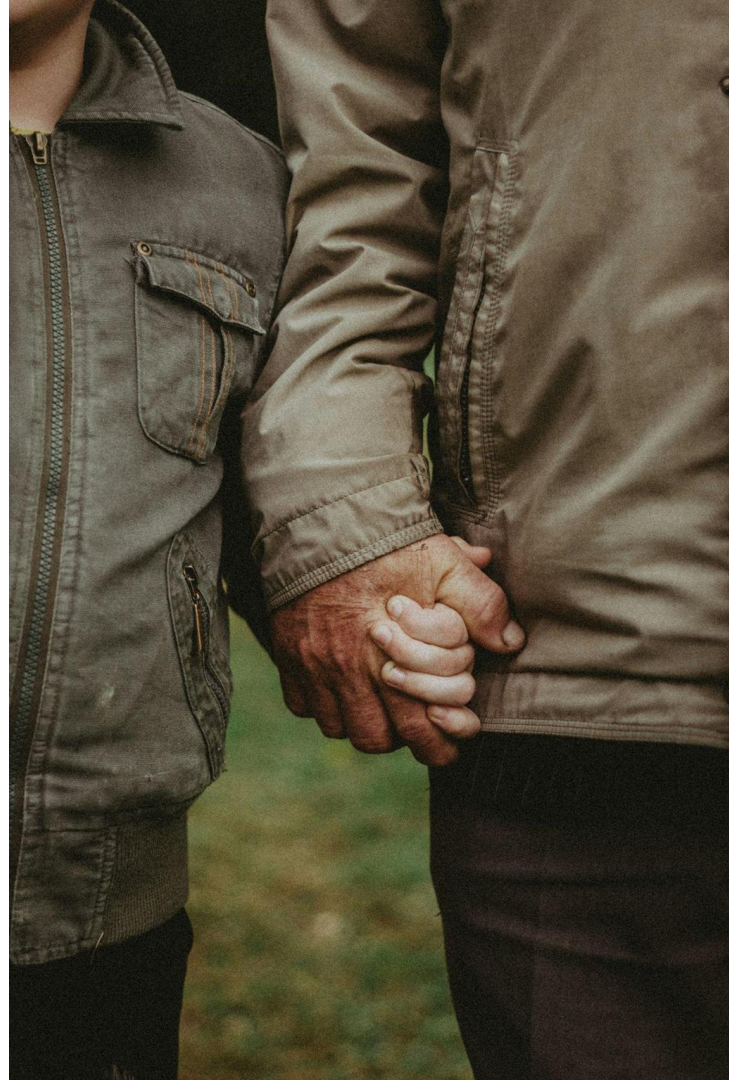
MITMEKESISUS

1. Sotsiaalne mitmekesisus
2. Funktsionaalne mitmekesisus
3. Majanduslik mitmekesisus
4. Arhitektuurne mitmekesisus
5. Kultuuriline mitmekesisus
- (6. bioloogiline mitmekesisus)

1. Sotsiaalne mitmekesisus

- Kuidas erinevad sihtrühmad ruumi kasutavad ja kuidas see ruum soodustab suhtlemist.
- Kes, kui sageli, mil viisil kokku puutuvad?
- Kohtumispaidad, ligipääsetavus, universaalne disain

2. Funktsionaalne mitmekesisus

- Kui mitmekesiseid tegevusi ruum võimaldab ning kas erinevad funktsioonid on tasakaalus?
- Kui palju funktsioone, mis ajal ja kes?
- 15-minuti linn, multifunktsionaalne ja paindlik lahendus

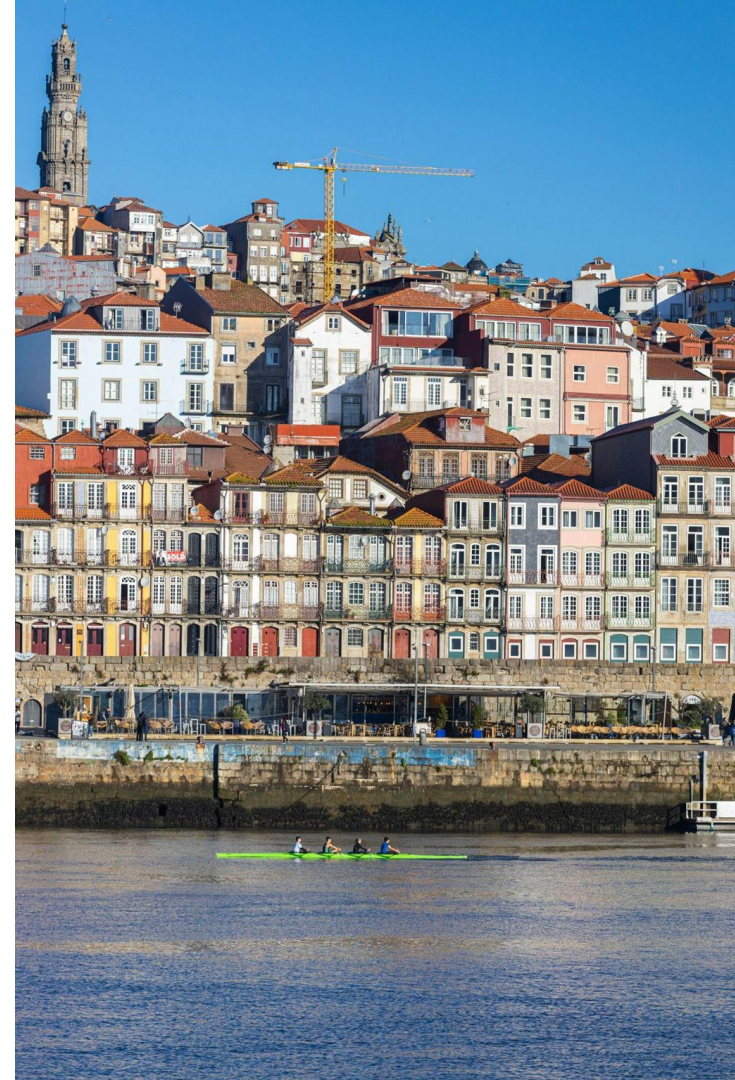
3. Majanduslik mitmekesisus

- Erineva sissetulekuga inimesed saavad endale lubada piirkonnas elamist ja teenuseid.
- Kui kallid, kui mitmekesised, kui kättesaadavad?
- Erinevad eluaseme tüübid, mitmekesised äripinnad, mugav ühistransport, universaalne disain

4. Arhitektuurne mitmekesisus

- Kui varieeruv on ehitatud keskkond ja kas see pakub visuaalset huvi?
- Mis ajastud ja stiilid, kui palju materjale, kui dünaamiline?
- Erinevad eluaseme tüübid, mitmekesised äripinnad, mugav ühistransport, universaalne disain

5. Kultuuriline mitmekesisus (Kellele kuulub linn?)

- Erinevad (sub)kultuurilised taustad ja identiteedid on nähtavad ja aktsepteeritud ning aitavad linnaruumi kujundada.
- Demograafilised andmed, esindatus avalikus elus, avaliku ruumi mitmekesisus
- Spontaansed tegevused, olemine ilma tarbimata, vaba eneseväljendus, ebatüüpilised kasutajad,

KOHA ERIPÄRA

1. Kohataju, paigakiindumus ja emotsionaalne reageering
2. Kohaga seotus ja autentsus
3. Asukoha füüsiline ja looduslik kontekst
4. Sotsiaalne ja kultuuriline sidusus

1. Kohataju, paigakiindumus ja emotsionaalne reageering

- Paigakiindumus, turvatunne, tähendusrikas, emotsionaalselt laetud, osalemissoov
- Paigakiindumuse ja paigaidentiteedi küsimusikud, pos & neg emotsioonid
- Visuaalselt ja materiaalselt mitmekesine keskkond, inimhõõtmeline keskkond, tajutav turvalisus ja mugavus, taastav potentsiaal

2. Autentsus

- Kui tugevalt inimesed seostuvad oma ümbrusega, eripära, isikupära
- Koha ajaloo ja kultuuripärandi säilimine, olulisus kohalikele, kuuluvustunne, elanike ootused
- Vanade hoonete taaskasutamine, kohalikud sümbolid, stiilid, materjalid, traditsioonid, ruumilised orientiirid ja maamärgid

3. Füüsiline ja looduslik kontekst

- Looduslikud tingimused, ökoloogiline tasakaal ning füüsiline ja vaimne taastumine
- Loodus vs tehis, ökosüsteemiteenused, mikrokliima
- Sini- ja rohealade integreerimine, passiivne kliimakontroll, olemasoleva maastiku ja topograafiaga arvestamine

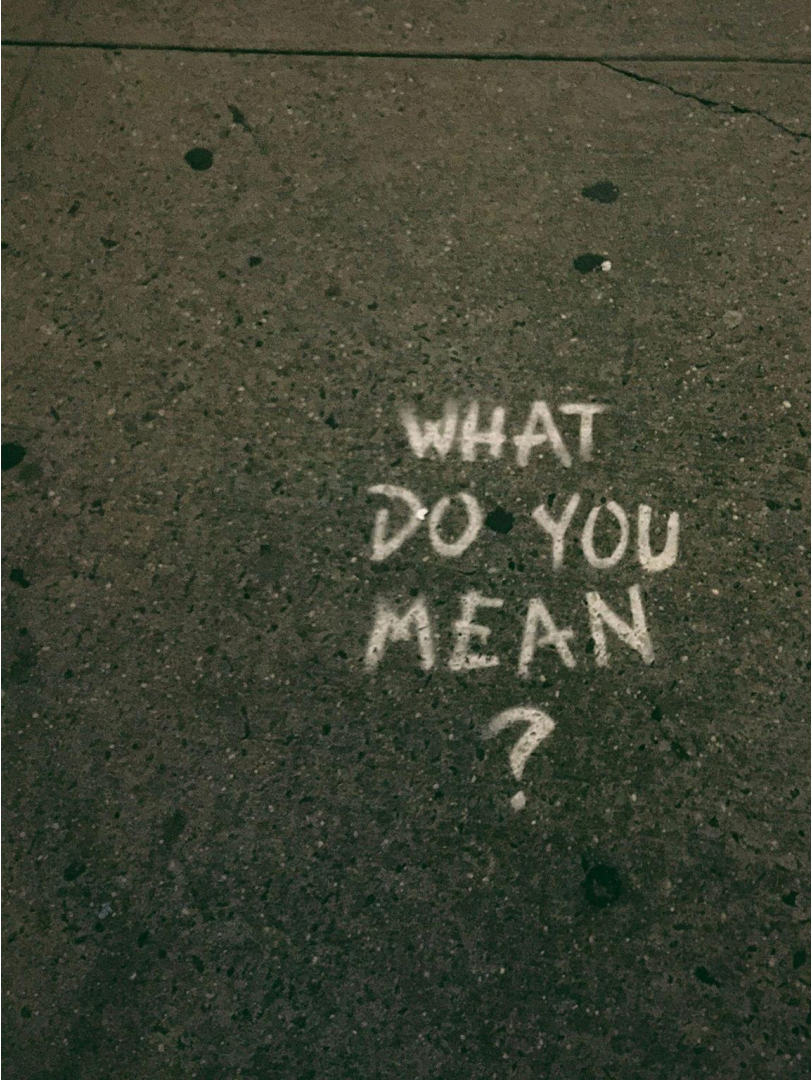
4. Sotsiaalne ja kultuuriline sidusus

- Sotsiaalne suhtlus, kultuuriline mitmekesisus
- Kogukonna aktiivsus ja kaasatus, juhuslike ja planeeritud kontaktide sagedus, erinevad vanuserühmad ja ühiskonnaklassid
- Paindlik ja mitmeotstarbeline avalik ruum, erinevate sotsiaalsete rühmade kohtumisvõimalused, ligipääsetavad ja kättesaadavad paigad

KONTEKST

1. Ajalooline ja kultuuriline kontekst
2. Ehituslik ja ruumiline kontekst
3. Majanduslik ja sotsiaalne kontekst
4. Uus kvaliteet ja ruumi arendamine

WHAT
DO YOU
MEAN
?

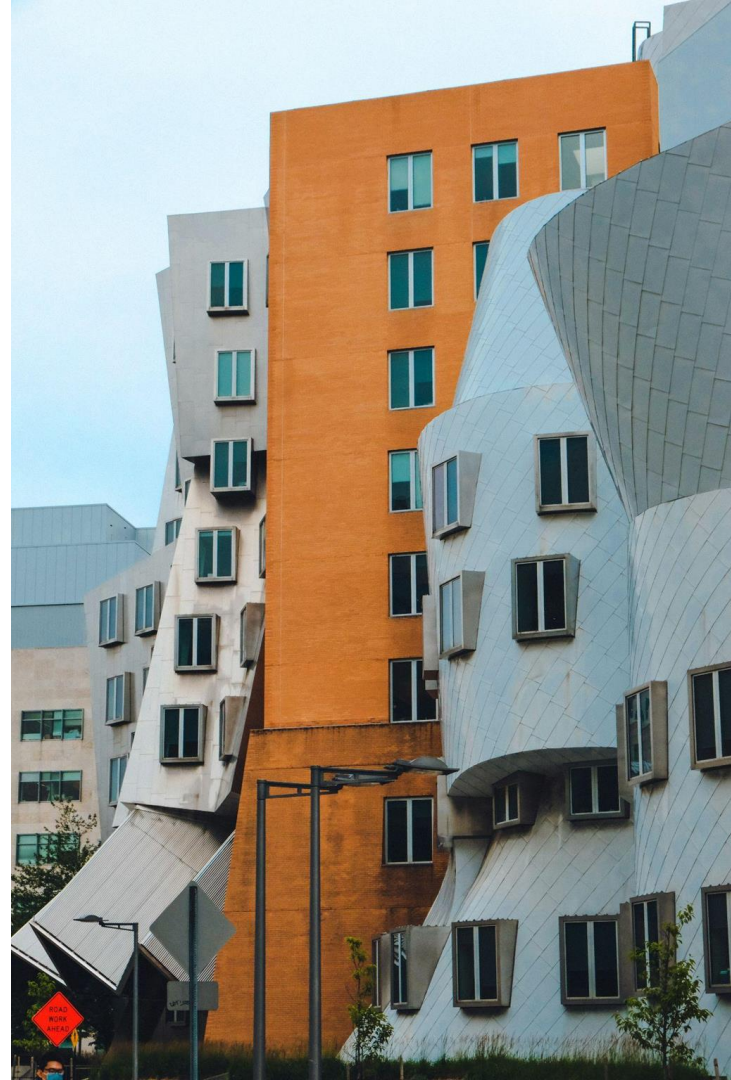
1. Ajalooline ja kultuuriline kontekst

- Kuidas uue keskkonna kavandamisel arvestatakse olemasoleva ajaloolise ja kultuurilise taustaga?
- Ajalooline järjepidevus, kultuurilise identiteedi tajumine, paiga narratiivid
- Traditsioonilised materjalid ja värvid, ajaloolised maamärgid ja struktuurid, traditsioonilised tänavamustrid ja ehitusvormid

2. Ehituslik ja ruumiline kontekst

- Kuidas uus hoonestus ja planeering sobitub olemasoleva ruumilise struktuuriga?
- Proportsioonide ja skaalade ühilduvus, ehituslike elementide järjepidevus, tänavafrondi ja avaliku ruumi sidusus
- Hoonete paigutus ja orientatsioon järgib olemasolevat, arhitektuursed detailid visuaalselt seotud olemasolevaga, uus ja vana seotud loomulikult

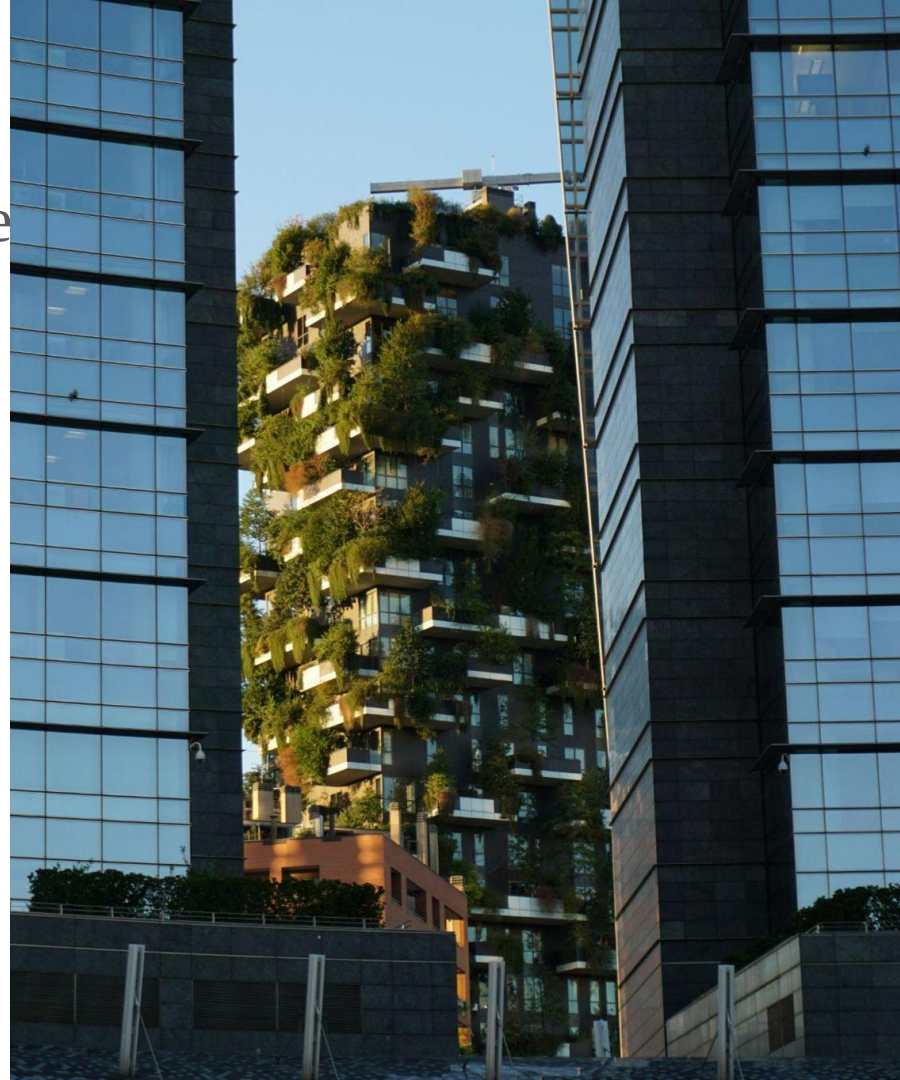
3. Majanduslik ja sotsiaalne kontekst

- Kuidas uus arendus toetab piirkonna sotsiaalmajanduslikku dünaamikat ja elukvaliteeti?
- võimalused erinevatele ettevõtlusvormidele ja sotsiaalmajanduslikele gruppidele, kohaliku ja väikeettevõtluse toetamine, elanikkonna integratsioon
- Erinevatele sotsiaalmajandusliku taustaga gruppidele elu- ja äripinnad, kogukondliku tegevuse toetamine, formaalsed ja mitteformaalsed võimalused ruumis

4. Uus kvaliteet ja ruumi arendamine

- Kuidas uus planeering mitte ainult ei säilita olemasolevat kvaliteeti, vaid lisab sellele midagi uut?
- Kohandatav uutele vajadustele, uus rõhutab paiga unikaalsust
- Selge arhitektuurne stiil, kestlikud ja innovatiivsed lahendused

ESTEETIKA

Esteetika on multisensoorne kogemus, mis seisneb selles, kui lihtsaks ja meeldivaks meile keskkonna kogemine ja seal käitumine tehtud on.

- aktiveerib mitmeid meeli
- toetab turvalisuse ja meeldivuse tajumist
- tekitab tähenduslikku kohatunnet
- sobitub kultuurilisse ja looduslikku konteksti
- loob optimaalse stimulatsiooni

1. Visuaalne esteetika

Kuidas hoonete ja rajatiste proportsioonid, värvid ja materjalid suhestuvad ümbritseva keskkonnaga ning kui harmoonilisena inimesed ruumi tajuvad.

(Kaplan's Preference Matrix, 1989)

- Sidusus (Coherence)
- Loetavus (Legibility)
- Mõõdukas keerukus (Complexity)
- Avastamisvõimalus (Mystery)

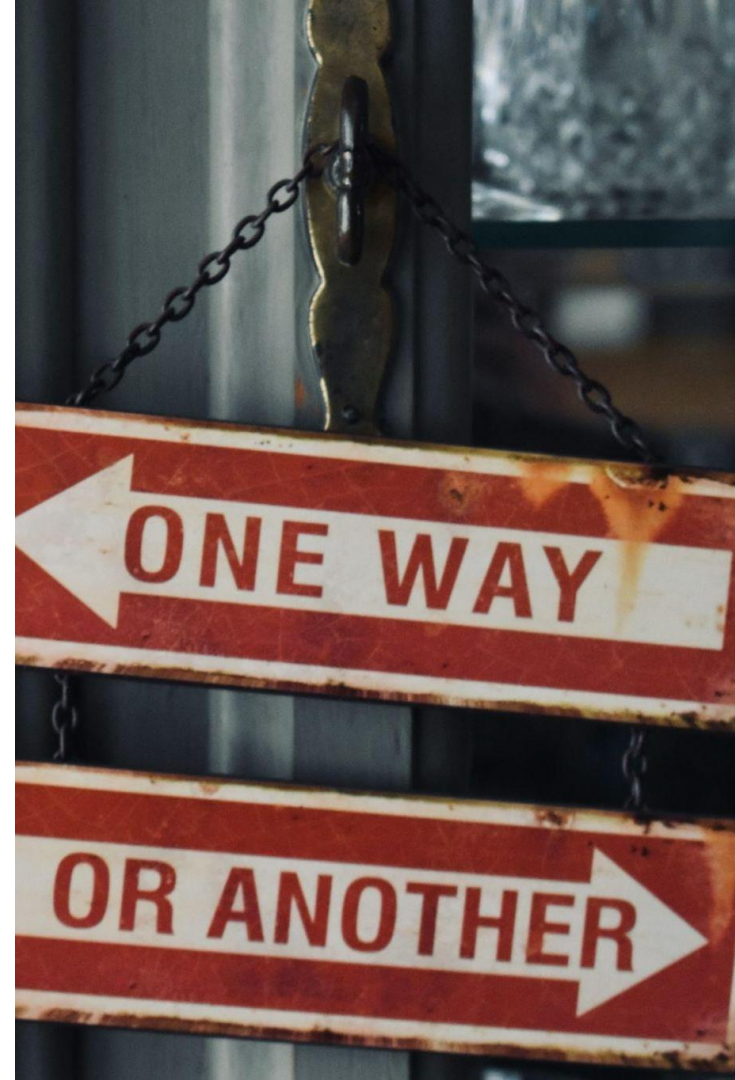

2. Võimalduste teooria

Inimene tajub keskkonda mitte pelgalt kujundite ja värvide kaudu, vaid kui tegutsemisvõimaluste kogumit, mida ruum lubab või soosib.

(Gibson's Affordance Theory)

Esteetiline kvaliteet ruumis ei ole ainult „vaatamiseks“, vaid kutsub tegutsema: istuma aknalauale, puudutama kiviseina, ronima mööda puuoksi, laulma ja tantsima.

3. Embodied cognition

Me ei mõtle ja tajuda ainult „peas“, vaid tunnetus on tihedalt seotud keha, liikumise ja füüsilise keskkonnaga.

Esteetiline kvaliteet ruumis ei ole ainult „vaatamiseks“, vaid kutsub tegutsema: istuma aknalauale, puudutama kiviseina, ronima puu otsa, laulma ja tantsima.

Kutsume neid väärtusi ka
Davosi ruumikvaliteedi
kriteeriumiteks.

“**Pehmet**” pole siin midagi.

Tänu!

